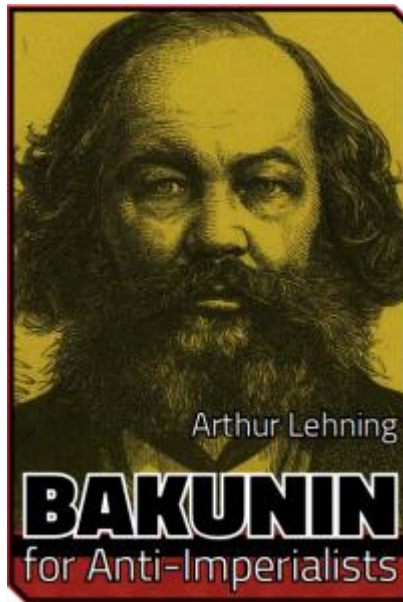

Μπακούνιν για Αντι-ιμπεριαλιστές Η ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΟΥ ΜΠΑΚΟΥΝΙΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΝΤΙ-ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΤΕΣ

Για τον ίδιο τον ιμπεριαλισμό, ο Μιχαήλ Μπακούνιν [1814-1876] δεν έχει τίποτα συγκεκριμένο να πει. Αυτό δεν είναι περίεργο, διότι ο ιμπεριαλισμός στη σύγχρονη μορφή του δεν είχε ακόμη εμφανιστεί· εκτός αυτού, η εναντίωση στον ιμπεριαλισμό από έναν επαναστάτη είναι αυτονόητη. Αλλά νομίζω ότι τα γραπτά του Μπακούνιν μπορούν να είναι χρήσιμα στους αντί-ιμπεριαλιστές με διάφορους τρόπους. Πρώτον, λόγω της γενικής άποψης που είχε ο Μπακούνιν για την ουσία του επαναστατικού αγώνα και των αντιλήψεών του για τον φεντεραλισμό και το κράτος. Δεύτερον λόγω των δραστηριοτήτων του κατά τη δεκαετία του 1840.

Όσον αφορά το τελευταίο σημείο, είναι σαφές ότι δεν επιθυμώ να επεκταθώ περισσότερο. Οποιοσδήποτε ιστορικός παραλληλισμός θα ήταν καταχρηστικός. Ωστόσο, δεν είναι καταχρηστικό να επισημάνουμε τις ομοιότητες μεταξύ των διάφορων ειδών εθνικισμού του 19ου αιώνα και τον αντι-ιμπεριαλισμό της εποχής μας. Αυτό δεν οφείλεται μόνο στο γεγονός ότι πολλοί αντι-ιμπεριαλιστικοί αγώνες σήμερα διεξάγονται σε εθνικιστικά πλαίσια, αλλά και λόγω της έντασης με την οποία το δόγμα εκείνης καθώς και της σημερινής εποχής μονοπωλεί την προσοχή των ανθρώπων με ριζοσπαστική συνείδηση. Από αυτή την άποψη, ο Μπακούνιν έχει σημαντικά πράγματα να πει.

[Ο Μπακούνιν από τον πατριωτισμό στον αναρχισμό]

Ο λεγόμενος “επαναστατικός πανσλαβισμός” του Μπακούνιν στη δεκαετία του 1840 συνήθως παρερμηνεύεται. Στην περίφημη έκκλησή του προς τους Σλάβους (1848) υποστήριξε τον συνασπισμό μεταξύ των Σλάβων της Αυστρίας, των Ούγγρων και των δημοκρατικών Γερμανών προκειμένου να ρευστοποιηθεί η Αυστριακή Αυτοκρατορία και να συνενωθούν με τους Πολωνούς για μια ανεξάρτητη Πολωνία και μια επανάσταση στη Ρωσία. Ήλπιζε πως μια Σλαβική Ομοσπονδία θα ενθαρρύνει τους Σλάβους να συμμετάσχουν στον αγώνα που η επανάσταση διεξήγαγε σε όλη την Ευρώπη. Η κοινωνική απελευθέρωση των μαζών και η χειραφέτηση των καταπιεσμένων εθνικοτήτων πρέπει, κατά την άποψη που ακολουθήθηκε, να οδηγήσουν σε μια καθολική ομοσπονδία Ευρωπαϊκών δημοκρατιών.

Μετά την αποτυχία της πολωνικής εξέγερσης [για ανεξαρτησία – ΣτΕ.] του 1863, όμως, ο Μπακούνιν δεν είχε πια πίστη στη χρήση του πατριωτισμού για κοινωνικούς επαναστατικούς σκοπούς. Μέχρι το 1864 είχε σίγουρα διατυπώσει τις φιλοσοφικές, πολιτικές και σοσιαλιστικές ιδέες που συνδέονται με το όνομά του. Από τότε και στο εξής θα υπερασπιστεί την κοινωνική επανάσταση σε διεθνή κλίμακα και θα απορρίψει κάθε μορφή εθνικισμού. Η εθνικότητα δεν είναι αξιακή, έγραψε, είναι γεγονός, τόσο νομικό όσο και ατομικό. Αλλά ούτε η ειρήνη ούτε η ενοποίηση της Ευρώπης θα ήταν εφικτή όσο τα συγκεντρωτικά κράτη συνέχιζαν να υπάρχουν.

[Πολεμώντας τον Ιμπεριαλισμό, αλλά όχι μέσω του Εθνικισμού]

Η επισήμανση που θέλω να κάνω είναι ότι η πατριωτική πίστη του χθες, όπως και η αντι-ιμπεριαλιστική αφοσίωση πολλών επαναστατών στο σήμερα, αν και αξίζει τον θαυμασμό μας, μπορεί να είναι ύπουλη και να οδηγήσει σε επικίνδυνα λανθασμένα συμπεράσματα – όπως για παράδειγμα στο ότι θέτοντας τέλος στην ιμπεριαλιστική κυριαρχία η επανάσταση θα επιτευχθεί και θα ανοίξει ο δρόμος προς τον σοσιαλισμό.

Κανείς δεν θα αρνηθεί τη σημασία της ανάλυσης των σύγχρονων μορφών του ιμπεριαλισμού, αλλά το ίδιο σημαντικό είναι, να είμαστε προσεκτικοί σχετικά με τις μεθόδους που θα χρησιμοποιηθούν σε αυτόν τον αγώνα αν θέλουμε να αποτρέψουμε την αντικατάσταση της ιμπεριαλιστικής κυριαρχίας από μια εθνικής μορφής εκμετάλλευσης και δεσποτισμού. Αυτό, βέβαια, περιλαμβάνει το θεμελιώδες ζήτημα των μέσων που πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την επίτευξη του στόχου του σοσιαλισμού και της ελευθερίας· και η εμπειρία μας επιτρέπει να πούμε ότι το τέλος του ιμπεριαλισμού και η καταστροφή του καπιταλισμού σε μια δεδομένη χώρα δεν επιλύει απαραίτητα το πρόβλημα της καταπίεσης.

Μπορούμε να θέσουμε ουσιαστικά το κύριο ερώτημα, εάν η εγκαθίδρυση κάποιου είδους επαναστατικού κράτους μας φέρνει πιο κοντά σε μια πραγματική σοσιαλιστική κοινωνία. Δεν σκοπεύω να προσπαθήσω να απαντήσω εδώ, μόνο για να επιμείνω ότι δεν είναι ακαδημαϊκό ζήτημα ‘όπως ίσως φαίνεται. Λίγοι άνθρωποι αρνούνται το γεγονός ότι στις λεγόμενες σοσιαλιστικές χώρες το κράτος δεν εξαφανίζεται, αλλά μπορεί να υπάρχουν ακόμα κάποιοι που πιστεύουν ότι τα καθεστώτα τους μπορούν να προετοιμάσουν το έδαφος. Αυτό όμως μπορεί να αμφισβητηθεί υπό το πρίσμα της κυρίαρχης τάσης των χωρών αυτών και της ιστορίας των τελευταίων πέντε δεκαετιών.

[Ιμπεριαλισμός και κρατισμός εναντίον Σοσιαλισμού]

Η οπτική του Μπακούνιν έχει επίσης σημασία, καθώς δεν βλέπει κάποιο κενό μεταξύ του εθνικισμού και του ιμπεριαλισμού, της κυριαρχίας του κράτους στο εσωτερικό και στο εξωτερικό. Ο Μαρξ και οι μαρξιστές αντιλαμβάνονταν τον ιμπεριαλισμό, πρώτα και κύρια, ως συνέπεια του καπιταλισμού, ο Μπακούνιν τον είδε ως συνέπεια των ισχυρών κρατών και της κεντρικής εξουσίας. Προφανώς, υπάρχουν ιμπεριαλιστικές εκστρατείες στον 20ό αιώνα που δεν μπορούν να εξηγηθούν με όρους οικονομικών δυνάμεων. Αν και ο Μπακούνιν συμφώνησε με το μεγαλύτερο μέρος της μαρξιστικής ανάλυσης του οικονομικού συστήματος, δεν πίστευε ότι ο σοσιαλισμός θα μπορούσε να επιτευχθεί με τη συγκέντρωση της εξουσίας, όπως και έγινε.

Η σύγχρονη καπιταλιστική παραγωγή και η κερδοσκοπία των τραπεζών, γράφει ο Μπακούνιν, απαιτούν την πλήρη ανάπτυξη ενός προηγμένου συγκεντρωτικού κρατικού μηχανισμού για λογαριασμό τους. Το σύγχρονο κράτος είναι κατ’ ανάγκη ένα στρατιωτικό κράτος όσον αφορά τους στόχους του, και ένα στρατιωτικό κράτος οδηγείται από την ίδια λογική για να γίνει κατακτητικό κράτος. Ένα ισχυρό κράτος μπορεί να έχει μόνο ένα θεμέλιο: τον στρατιωτικό και γραφειοκρατικό συγκεντρωτισμό.

Κάθε κράτος, ακόμα και αν είναι μεταμφιεσμένο με την πιο φιλελεύθερη και δημοκρατική μορφή του, βασίζεται αναγκαστικά στην κυριαρχία και τη βία, δηλαδή στον δεσποτισμό – συγκεκριμένο δεσποτισμό, αλλά όχι λιγότερο επικίνδυνο.

Για τον Μπακούνιν, η ισότητα χωρίς ελευθερία ήταν μια ανεπανόρθωτη απάτη, “η οποία διαιωνίζεται από τους απατεώνες με σκοπό να εξαπατήσουν τους ανόητους”. Η ισότητα πρέπει να δημιουργηθεί με την “αυθόρμητη οργάνωση της εργασίας και την κοινή ιδιοκτησία των βιομηχανικών και παραγωγικών ενώσεων και με την εξίσου αυθόρμητη ομοσπονδία των κοινοτήτων και όχι με την ανώτατη και πατερναλιστική δραστηριότητα του κράτους”. Η ισότητα χωρίς ελευθερία σήμαινε, για τον ίδιο, τον δεσποτισμό του κράτους και κατά την άποψή του το κράτος δεν μπορεί να επιβιώσει ούτε για μια μέρα χωρίς “να κατέχει μια εκμεταλλεόμενη και προνομιούχα τάξη: τη γραφειοκρατία”. Η συνωμοσία του Μπαμπέφ και όλες οι παρόμοιες προσπάθειες εγκαθίδρυσης μιας σοσιαλιστικής κοινωνίας ήταν καταδικασμένες να αποτύχουν, διότι σε όλα αυτά τα συστήματα η ισότητα συσχετίστηκε με τη δύναμη και την εξουσία του κράτους και κατά συνέπεια απέκλεισε την ελευθερία.

Η πιο ολέθρια συμμαχία που θα μπορούσε να φανταστεί κανείς θα συνδύαζε τον σοσιαλισμό και τον απολυταρχισμό – δηλαδή τις φιλοδοξίες του λαού για οικονομική απελευθέρωση και υλική ευημερία με τη δικτατορία και τη συγκέντρωση όλων των πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων στο κράτος:

“Μπορεί το μέλλον να μας διαφυλάττει από τη φιλανθρωπία του δεσποτισμού και μπορεί επίσης να μας σώσει από τις επιζήμιες και εξευτελιστικές συνέπειες του αυταρχικού, δογματικού ή θεσμικού σοσιαλισμού. Ας είμαστε σοσιαλιστές, αλλά ας μην κάνουμε ποτέ πρόβιατα. Ας αναζητήσουμε δικαιοσύνη, πλήρη πολιτική, οικονομική και κοινωνική δικαιοσύνη, αλλά χωρίς καμία θυσία της ελευθερίας. Δεν μπορεί να υπάρξει ζωή, καμία ανθρωπότητα χωρίς ελευθερία, και μια μορφή του σοσιαλισμού που θα απέκλειε την ελευθερία ή δεν θα την αποδεχόταν ως βάση και ως τη μόνη δημιουργική αρχή, θα μας οδηγούσε κατευθείαν στη σκλαβιά και την κτηνωδία “.

[Λαϊκή Εξουσία ή Κρατική Εξουσία]

Για τους λόγους αυτούς, ο Μπακούνιν αντιτάχθηκε στην πεποίθηση ότι μια κοινωνική επανάσταση μπορεί να υπαγορευτεί και να οργανωθεί από μία δικτατορία ή από συντακτική συνέλευση που συστάθηκε από μια πολιτική επανάσταση. Μόνο μετά την κατάργηση του κράτους – την πρώτη, την απαραίτητη προϋπόθεση για την πραγματική ελευθερία – μπορεί να αναδιοργανωθεί η κοινωνία, όχι όμως από τα πάνω, όχι σύμφωνα με κάποιο οραματικό σχέδιο, ούτε από διατάγματα που προκύπτουν από κάποια δικτατορική εξουσία. Αυτό θα οδηγούσε, ξανά, στην εγκαθίδρυση ενός κράτους και το σχηματισμό μιας κυβερνώσας “αριστοκρατίας”, δηλαδή, μιας ολόκληρης τάξης ανθρώπων που δεν έχουν τίποτα κοινό με τις μάζες και που θα αρχίσουν να εκμεταλλεύονται και να καταπιέζουν τους ανθρώπους και πάλι από την αρχή, με το πρόσχημα πως ενεργεί προς το γενικό συμφέρον ή με σκοπό να σώσει το κράτος. “Η νίκη των Ιακωβίνων ή των Μπλανκιστών [αστών και σοσιαλιστών επαναστατών που υποστηρίζουν τη δικτατορία – ΣτΕ.] θα σήμαινε και τον θάνατο της επανάστασης”. Η Μεγάλη [Γαλλική] Επανάσταση, η οποία για πρώτη φορά στην ιστορία είχε διακηρύξει την ελευθερία πολιτών και ανθρώπων, καθιστώντας τον εαυτό της κληρονόμο της μοναρχίας που είχε καταστρέψει, αναβίωσε ταυτόχρονα αυτή την άρνηση κάθε ελευθερίας, του συγκεντρωτισμού και της παντοδυναμίας του κράτους. “Εβδομήντα πέντε χρόνια θλιβερής και σκληρής εμπειρίας”, έγραψε ο Μπακούνιν στα “Γράμματα σε έναν Γάλλο στην παρούσα κρίση” το 1868: “ξοδεύτηκαν σε μία αποστειρωμένη κατάσταση ανάμεσα σε μια ελευθερία που πολλές φορές ανακτήθηκε και πάντα χανόταν πάλι, και στον κρατικό δεσποτισμό που ήταν στο απόγειό του, απέδειξε στον κόσμο πως το 1793 οι Γιρονδίνιοι σας είχαν δίκιο σε σχέση με τους Ιακωβίνους σας. Ο Ροβεσπίερος, ο Σαιν Ζυστ, ο Καρνό, ο Κουτόν, ο Καμπόν και πολλοί άλλοι πολίτες των Ορεινών ήταν μεγάλοι και αγνοί πατριώτες, αλλά η αλήθεια είναι, ότι δημιούργησαν τον κυβερνητικό μηχανισμό, αυτόν τον τεράστιο συγκεντρωτισμό του κράτους, που κατέστησε δυνατή, φυσική και αναγκαία, τη στρατιωτική δικτατορία του Ναπολέοντα, και ο οποίος[κυβερνητικός μηχανισμός], αφού επέζησε όλων των επακόλουθων επαναστάσεων, δεν μειώθηκε, αλλά μάλλον διατηρήθηκε, συντηρήθηκε και εξελίχθηκε από την Παλινόρθωση των Βουρβόνων και από την Ιουλιανή Μοναρχία όπως και από τη Δεύτερη Γαλλική Δημοκρατία του 1848, που οδήγησε στην καταστροφή όλων των ελευθεριών σας”.

[Δημοκρατία από τα Κάτω: Κολλεκτίβες, Συνελεύσεις, αντιπρόσωποι, Πολιτοφυλακές]

Μια ριζοσπαστική επανάσταση μπορεί να επιτευχθεί μόνο με μια επίθεση εναντίον των θεσμών και με την καταστροφή της ιδιοκτησίας και του συντρόφου της, του κράτους. Τότε δεν θα είναι απαραίτητο να καταστρέψουμε τους ανθρώπους και να προκαλέσουμε έτσι την αναπόφευκτη αντίδραση που προκαλεί πάντα η σφαγή του λαού σε κάθε κοινωνία.

Αυτό είναι, για τον Μπακούνιν, το μεγάλο μυστικό της επανάστασης. Πρέπει να αρχίσει με την κατάλυση του κράτους· την κατάργηση του στρατού και της αστυνομίας· την κατάργηση των δικαστηρίων· η καύση όλων των ομολόγων, των λογαριασμών και των τίτλων ιδιοκτησίας· την κατάργηση των αστικών νόμων που νομιμοποιούν την ιδιωτική ιδιοκτησία και την αντικατάστασή τους με απαλλοτρίωση. Το σύνολο του κοινωνικού κεφαλαίου – συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κτιρίων, των πρώτων υλών, των ιδιοκτησιών που ανήκουν στην εκκλησία και το κράτος – θα πρέπει να τεθούν υπό τον έλεγχο εργατικών οργανώσεων. Κατά το ξέσπασμα της επανάστασης η κοινότητα θα πρέπει να οργανωθεί από τη “Μόνιμη Ομοσπονδία των Οδοφραγμάτων”. Το συμβούλιο της επαναστατικής κοινότητας πρέπει να αποτελείται από έναν ή δύο αντιπροσώπους από κάθε οδόφραγμα, έναν από κάθε δρόμο ή γειτονιά· αυτοί οι αντιπρόσωποι, με δεσμευτική εντολή, θα πρέπει πάντα να είναι υπεύθυνοι και υπό την επιφύλαξη ανάκλησης.

Ο Μπακούνιν δεν εννοεί ότι θα μπορούσε να υπάρξει επανάσταση χωρίς βία, αλλά ότι αυτό πρέπει να στρέφεται κατά των θεσμών και όχι κατά των ανθρώπων. Η επανάσταση, ωστόσο, δεν θα πρέπει να αναπτύξει μια νέα Αρχή, δηλαδή, το δικαίωμα του εξαναγκασμού. Εκείνοι που διεξάγουν την καταστολή θα το κάνουν με την έγκριση των επαναστατών· αυτή είναι η μόνη νομιμοποίηση της βίας που θα πρέπει να εκδοθεί, η οποία δεν οδηγεί σε μια οργάνωση που θα διαθέτει την εξουσία να καταστέλλει. Σε όλα τα γραπτά του ο Μπακούνιν απέρριψε την ιδέα μιας «επαναστατικής κυβέρνησης», των «Επιτροπών Δημόσιας Ασφάλειας», συμπεριλαμβανομένης της λεγόμενης «δικτατορίας του προλεταριάτου». Για μια τέτοια νέα Αρχή, ένα τέτοιο «προλεταριακό κράτος» που, θεωρητικά, εκπροσωπεί τους εργαζόμενους, θα οδηγούσε στην πράξη σε μια νέα άρχουσα τάξη.

Επανάσταση σημαίνει ανατροπή του κράτους, επειδή η κοινωνική επανάσταση πρέπει να θέσει τέρμα στο παλιό σύστημα οργάνωσης που βασιζόταν στη βία, δίνοντας πλήρη ελευθερία στις μάζες, τις ομάδες, τις κομμούνες και τις ενώσεις, και ταυτόχρονα στα ίδια τα άτομα. Θα καταστρέψει μια για πάντα την ιστορική αιτία κάθε βίας, της εξουσίας και την ίδια την ύπαρξη του κράτους, η πτώση του οποίου, θα παρασύρει μαζί του όλες τις ανισότητες του νομικού δικαίου και όλα τα ψεύδη των διαφόρων θρησκευτικών λατρειών, γιατί πολύ

απλά είναι οι πηγές, τόσο ιδεαλιστικά όσο και ρεαλιστικά, όλων των μορφών βίας, που αντιπροσωπεύονται, εγγυώνται και διαιωνίζονται από το κράτος.

[Η Αναγκαιότητα της Επαναστατικής Ιδέας]

Η φτώχεια και η απογοήτευση δεν αρκούν για να προκαλέσουν μία κοινωνική επανάσταση. Μπορούν να οδηγήσουν σε τοπικές εξεγέρσεις, αλλά είναι ανεπαρκείς για να διεγείρουν ολόκληρες μάζες ανθρώπων. Μόνο όταν οι άνθρωποι κινητοποιούνται από μια καθολική ιδέα που εξελίσσεται από τα βάθη του λαϊκού ενστίκτου και αποκρυσταλλώνεται από γεγονότα και την εμπειρία, μόνο όταν οι άνθρωποι έχουν μια γενική ιδέα των δικαιωμάτων τους, μπορεί να λάβει χώρα η επανάσταση.

Δεν μπορεί κανείς να έχει ως στόχο την καταστροφή χωρίς να έχει τουλάχιστον μια μακροπρόθεσμη αντίληψη της νέας τάξης πραγμάτων που θα επιτευχθεί ως ένα βαθμό· και όσο πιο έντονα το μέλλον αυτό απεικονίζεται, τόσο ισχυρότερη είναι η δύναμη της καταστροφής. Όσο περισσότερο αυτή η απεικόνιση προσεγγίζει την αλήθεια, δηλαδή όσο περισσότερο ανταποκρίνεται στην αναγκαία εξέλιξη του πραγματικού κοινωνικού κόσμου, τόσο πιο ωφέλιμα είναι τα αποτελέσματα της καταστρεπτικής δράσης, που καθορίζεται όχι μόνο από το βαθμό της έντασής της αλλά και από τα μέσα που παίρνει για να φτάσει στο ιδανικό. Η εκμετάλλευση και η καταπίεση δεν είναι απλώς οικονομικές και πολιτικές, και επομένως δεν καταργούνται αυτόματα, ύστερα από την κατάκτηση της πολιτικής εξουσίας και την οργάνωση του νέου οικονομικού συστήματος. Έχουν μια κοινή πηγή: εξουσία

Ο Μπακούνιν υποστήριξε την άποψη ότι κάθε δικτατορία δεν θα μπορούσε να έχει άλλο στόχο, πέραν αυτού της αυτοσυντήρησης και αυτό θα μπορούσε να φέρει μόνο υποδούλωση στους ανθρώπους που το ανέχονται. Η ελευθερία μπορεί να δημιουργηθεί μόνο από την ελευθερία. Ο νέος τρόπος κοινωνικής οργάνωσης θα πρέπει να συσταθεί με την ελεύθερη συμμετοχή των εργατικών ενώσεων, των χωριών, των κοινοτήτων και των περιοχών από κάτω προς τα πάνω, σύμφωνα με τις ανάγκες και τα ένστικτα του λαού.

[Παγκοσμιοποίηση από τα Κάτω]

Αυτό ήταν που ο Μπακούνιν εννοούσε με τον φεντεραλισμό. Μικρότερες ομάδες να ομοσπονδίζονται σε μεγαλύτερες ενώσεις.

Φυσικά γνώριζε πολύ καλά ότι ένας κεντρικός σχεδιασμός της οικονομίας ήταν αναπόφευκτος, ως συνέπεια της ανάπτυξης της παραγωγής σε μεγάλη κλίμακα, αλλά απέρριψε την άποψη ότι αυτά τα προβλήματα θα μπορούσαν να επιλυθούν μόνο με τον πολιτικό συγκεντρωτισμό. Επέμεινε στην ανάγκη της συλλογικής κατοχής της ιδιοκτησίας και ισχυρίστηκε ότι αν το αυταρχικό κράτος, με τον αφύσικο συγκεντρωτισμό του, θα γινόταν η βάση της κοινωνικής οργάνωσης, το αναπόφευκτο αποτέλεσμα θα ήταν η καταστροφή της ελευθερίας του ατόμου καθώς και των μικρότερων ομάδων, και αυτό θα οδηγούσε σε μία νέα εκμετάλλευση και σε ατέλειωτους πολέμους.

Στη θεωρία του Μπακούνιν, οι ελεύθερες παραγωγικές ενώσεις, έχοντας γίνει δικό τους αφεντικά των εαυτών τους, θα επεκταθούν μία μέρα πέρα από τα εθνικά σύνορα και σχηματίζοντας μια τεράστια οικονομική ομοσπονδία, με κοινοβούλιο που θα ενημερώνεται από λεπτομερείς στατιστικές σε παγκόσμια κλίμακα, έτσι ώστε να αποφασίζουν και να διανέμουν το προϊόν της παγκόσμιας βιομηχανίας μεταξύ των διαφόρων χωρών, ώστε να μην υπάρχει πλέον ή σχεδόν ποτέ βιομηχανική κρίση, στασιμότητα, καταστροφές και σπατάλη κεφαλαίων: ανθρώπινη εργασία, χειραφέτηση, ο καθένας θα αναγεννούσε τον κόσμο.

[Εργατική και Αγροτική Επανάσταση]

Σε αντίθεση με τον Μαρξ, ο Μπακούνιν θεωρούσε γενικά τους αγρότες ως επαναστατική δύναμη, αν και ιστορικά ο βασικός ρόλος ανήκε στους προλετάριους των πόλεων. Στα *"Γράμματα σε έναν Γάλλο στην παρούσα κρίση"*, που γράφτηκε δύο μήνες μετά το ξέσπασμα του Γαλλο-Πρωσικού πολέμου [1870] και στον οποίο ο Μπακούνιν εξέθεσε τις απόψεις του για την κατεύθυνση την οποία έπρεπε να πάρει το επαναστατικό κίνημα, έδωσε πρακτικές συμβουλές για να ξεπεραστεί ο ανταγωνισμός μεταξύ των εργατών και των αγροτών. Ο θανάσιμος ανταγωνισμός τους έπρεπε να τερματιστεί, ειδικά η επανάσταση θα παρέλυε. Θα έπρεπε να υπονομεύεται στην πράξη, και όχι στα λόγια, η εξουσία του κράτους.

Ο Μπακούνιν υποστήριξε ότι θα έπρεπε να σταλούν στα χωριά αντιπρόσωποι, για να προωθήσουν ένα επαναστατικό κίνημα μεταξύ των αγροτών. Ο κομμουνισμός ή ο κολεκτιβισμός δεν θα έπρεπε να τους επιβληθεί, ακόμη και αν οι εργάτες είχαν αρκετή εξουσία (power) για να το πράξουν, επειδή ένας τέτοιος αυταρχικός κομμουνισμός θα χρειαζόταν σε τακτική βάση την οργανωμένη βία του κράτους και αυτό θα οδηγούσε στην αποκατάσταση της εξουσίας (authority) και σε μία νέα προνομιούχου τάξη. Οι επαναστατικές αρχές - και θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν λιγότερες - πρέπει να προωθούν την επανάσταση όχι με την έκδοση

διαταγμάτων αλλά καλώντας τις μάζες σε δράση. Σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να επιβληθεί οποιαδήποτε τεχνητή οργάνωση στις μάζες. Αντίθετα, θα πρέπει να προωθήσουν την αυτοοργάνωση των μαζών σε αυτόνομους φορείς, ομοσπονδιοποιημένους από τα κάτω προς τα πάνω.

[Τα Κράτη δεν είναι Προοδευτικές Δυνάμεις]

Η εθνική ενότητα με ό,τι συναγόταν του πολιτικού και οικονομικού συγκεντρωτισμού ήταν, κατά τη άποψη του Μαρξ, προαπαιτούμενο του σοσιαλισμού. Σύμφωνα με τη Μαρξική διαλεκτική, η κατάληψη του συγκεντρωτικού κράτους από μια εργατική τάξη οργανωμένη σε ένα πολιτικό κόμμα θα κάνει, άμεσα, άνοιγμα προς τον σοσιαλισμό και τον τελικό «μαρασμό» (αλλού αναφέρεται και ως “απονέκρωση” ΣτΜ.) του κράτους. Σε αυτό το πλαίσιο, η επικράτηση της θεωρίας του Μαρξ, δηλαδή της αντίληψής του για αυτή την ιστορική διαδικασία, έγινε η ίδια στοιχείο και προϋπόθεση της ίδιας της διαδικασίας.

Ο Μπακούνιν κατάλαβε πλήρως αυτή την βασική ιδέα, αλλά δεν συμφώνησε με αυτή. “Αυτό που μας έκανε να απορρίψουμε αυτό το σύστημα”, έγραψε, υποδεικνύοντας τις επαναστατικές αρχές (authorities), την ελευθερία που κατευθύνεται από τα πάνω “είναι ότι οδηγεί άμεσα στην εγκαθίδρυση ενός νέου συνόλου μεγάλων εθνικών κρατών, που θα είναι ξεχωριστά και κατ’ ανάγκην αντίπαλα και εχθρικά μεταξύ τους, και αρνητικά στον διεθνισμό”.

Ο Μπακούνιν φοβόταν ότι αυτή η εξέλιξη θα οδηγούσε σε έναν νέο Καισαρισμό [μια στρατιωτικοποιημένη τάξη πραγμάτων με επικεφαλής έναν ισχυρό άνθρωπο που θα συμπεριλάμβανε μια λατρεία προσωπικότητας – ΣτΕ.], και μετά τον Γαλλο-Πρωσικό πόλεμο προέβλεψε μια εποχή αδιάκοπων πολέμων και τον κίνδυνο μίας Πρωσσο -Γερμανοποιημένης Ευρώπης. Δύο χρόνια πριν από το θάνατό του, έγραψε: “Ο βισμαρχισμός, δηλαδή ο милитарισμός, η αστυνομία και το χρηματοπιστωτικό μονοπώλιο συγχωνεύθηκαν σε ένα ενιαίο ολόκληρο, δηλαδή στο σύγχρονο κράτος, το οποίο είναι παντού νικηφόρο. Είναι προφανές ότι αυτή η ισχυρή και επιστημονική άρνηση του κάθε τι ανθρώπινου μπορεί να συνεχίσει να είναι θριαμβεύει για άλλα δέκα ή δεκαπέντε χρόνια”.

Σίγουρα, αυτός ο θρίαμβος ήταν αχαλίνωτος για περισσότερο από έναν αιώνα και εξακολουθεί να είναι πολύ ζωντανός.

Βιογραφικό Σημείωμα Συγγραφέα: Ο **Paul Arthur Müller-Lehning** (1899-2000), γεννήθηκε στην Ουτρέχτη της Ολλανδίας, ήταν αναρχικός και συνδικαλιστής από τη δεκαετία του 1920. Συμμετείχε στο Αντιμικταριστικό Γραφείο και στη συνδικαλιστική Διεθνή Ένωση Εργαζομένων (I.W.A. – A.I.T.), εγκατέλειψε τη Ναζιστική Γερμανία για τις Κάτω Χώρες το 1933. Το 1935 συνέβαλε στη δημιουργία του Διεθνούς Ινστιτούτου Κοινωνικής Ιστορίας (IISH), το οποίο περιλαμβάνει αρχεία του Μιχαήλ Μπακούνιν και εργασίες των Μαρξ και Εγκελς. Το 1940, όταν εισέβαλαν οι Ναζί, έφυγε στη Βρετανία. Διατήρησε κάποια επιρροή μετά την επιστροφή του στην Ευρώπη. Ένας παραγωγικός συγγραφέας και συντάκτης, το αριστούργημά του ήταν τα επιμελημένα έργα του Μπακούνιν, τα οποία δημοσιεύθηκαν στα γαλλικά το 1976.

Βιογραφία Μιχαήλ Μπακούνιν: Ένας παγκοσμίου φήμης επαναστάτης, ο Μπακούνιν αναμείχθηκε με τα υπέρ-δημοκρατικά και αντι-ιμπεριαλιστικά κινήματα της δεκαετία του 1840. Φυλακίστηκε το 1849 και καταδικάστηκε σε θάνατο δύο φορές, και στις δύο περιπτώσεις η ποινή μετατράπηκε σε ισόβια κάθειρξη. Μετά από πολλά και σκληρά χρόνια σε διάφορες φυλακές, εξορίστηκε στη Σιβηρία. Μετά από μία δραματική απόδραση το 1861, κατάφερε να φτάσει στη Δυτική Ευρώπη. Εδώ συμμετείχε όλο και περισσότερο στο ανερχόμενο εργατικό και σοσιαλιστικό κίνημα. Στον Διεθνή Ένωση των Εργατών, που ιδρύθηκε το 1864, βοήθησε στην ίδρυση του αναρχικού και συνδικαλιστικού κινήματος, συγκρουόμενος με τον Καρλ Μαρξ. Ο Μπακούνιν διατήρησε πάντα τη βαθιά του αντίθεση στον ιμπεριαλισμό. Ωστόσο, ως αναρχικός επέμενε να συνδυαστεί [ο αντι-ιμπεριαλισμός] με έναν επαναστατικό ταξικό αγώνα για τη δημιουργία μιας αυτοδιαχειριζόμενης, διεθνούς, ελεύθερης, σοσιαλιστικής και ακρατικής κοινωνίας από κάτω.

Διαφορετικά, η ανεξαρτησία θα καταργηθεί πραξικοπηματικά από τις τοπικές άρχουσες τάξεις, οι μάζες θα αφεθούν αλυσοδεμένες και θα εξακολουθούν να τις εκμεταλλεύονται.

Μετάφραση/ Επιμέλεια: [Agitprop Anarquista](#)

Σημείωση Agitprop Anarquista: Οι επισημάνσεις έγιναν από τον Leroy Maisiri, ZACF(Αναρχικό Κομμουνιστικό Μέτωπο Zabalaza, αναρχική πολιτική οργάνωση της Νοτίου Αφρικής), πλην αυτών που βρίσκονται σε παρενθέσεις, οι οποίες έγιναν από το **Agitprop**. Προστέθηκαν τίτλοι και επεξηγηματικές σημειώσεις(αυτά που βρίσκονται μέσα σε αγκύλες), πλην αυτών που βρίσκονται σε παρενθέσεις, οι οποίες έγιναν από το **Agitprop**.

Οι βιογραφίες του συγγραφέα και του Μιχαήλ Μπακούνιν γράφτηκαν από τον Lucien van der Walt.

Πρωτότυπο κείμενο: [αχρονολόγητο]Φυλλάδιο της Workers Solidarity Alliance (Νέα Υόρκη, ΗΠΑ)

Το παρόν κείμενο είναι μετάφραση [μπροσούρας](#) της Zabalaza Books, τις εκδόσεις δηλαδή του ZACF.